

HU

HU

HU

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 2009.5.28.
COM(2009) 234 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

a mezőgazdasági termékekre vonatkozó minőségpolitikáról

{SEC(2009) 670}
{SEC(2009) 671}

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

a mezőgazdasági termékekre vonatkozó minőségpolitikáról

TARTALOMJEGYZÉK

1.	Bevezetés.....	4
2.	A mezőgazdasági termékek minőségével kapcsolatos jelenlegi intézkedések	4
3.	Szakpolitikai fejlemények.....	5
4.	A mezőgazdasági termékek minőségével kapcsolatos uniós intézkedések	7
4.1.	Uniós gazdálkodási követelmények.....	7
4.2.	Forgalmazási előírások.....	8
4.3.	Földrajzi jelzések	10
4.4.	Biogazdálkodás	12
4.5.	Hagyományos termékek.....	13
5.	A minőségpolitikával kapcsolatos uniós keret kialakítása.....	13
5.1.	Az új és a már meglévő uniós rendszerek közötti összhang	13
5.2.	A magán- és tagállami élelmiszer-tanúsítási rendszerekre vonatkozó iránymutatások	14
6.	Következtetés	15

1. BEVEZETÉS

Az EU-ban előállított élelmiszerek és italok, amelyek széles választéka jól tükrözi a Közösség különböző régióinak gazdag hagyományait, a minőséget képviselik. Ezzel a fogyasztók a világ minden táján tisztában vannak: az EU agrárélelmiszer-ágazata – évtizedek, sőt akár évszázadok kitartó munkájának, a beruházásoknak, az innovációnak és a kiválóságra való törekvésnek köszönhetően – kiemelkedő minőségű termékeket állít elő és nagy hírnévnek örvend.

A minőséget előtérbe helyező hagyomány számos módon nyilvánul meg. Az európai uniós rendeletekben meghatározott termelési alapkövetelmények a világon a legszigorúbbak közé tartoznak. Ezek többek között a környezetvédelemre, az állatjóllétre, valamint a növényvédő szerek és az állatgyógyászati készítmények használatára vonatkoznak. Ezen alapkövetelményeken túl a mezőgazdasági termelők és az élelmiszer-előállítók – szakértelmükre és kreativitásukra támaszkodva – arra törekednek, hogy termékeiket további, a fogyasztók által értékesnek tartott, egyedi tulajdonságokkal ruházzák fel.

A minőségre való törekvés az EU agrárélelmiszer-ágazata által meghatározott világpiaci stratégia lényegi részét képezi. Az EU továbbra is nagy arányban állít elő alapvető árucikkeket, a mintegy 70 milliárd eurós forgalmat bonyolító, átlagos éves agrárélelmiszer-kivitel túlnyomó részét – értékét nézve kétharmadát – azonban az olyan „késztermékek” adják, mint a hús, a tejtermékek, a bor és a növényi olajok.

Az EU agrárélelmiszer-ágazatának az elkövetkezendő években is ezt az utat kell követnie ahhoz, hogy fenntartsa versenyképességét és jövedelmezőségét. Ez a mezőgazdasági termelők és az élelmiszer-előállítók számára két dolgot jelent: egyrészt azt, hogy a fogyasztók elvárásainak megfelelő minőségű termékeket kell előállítaniuk, másrészt pedig azt, hogy termékeik jellemzőivel kapcsolatban világos információkkal kell ellátniuk a fogyasztókat.

2. A MEZŐGAZDASÁGI TERMÉKEK MINŐSÉGÉVEL KAPCSOLATOS JELENLEGI INTÉZKEDÉSEK

A mezőgazdasági termékekre vonatkozó minőségpolitika alapvető célja, hogy a vevők és a fogyasztók számára információkat nyújtson a termékek jellemzőiről és a termelési sajátosságokról¹. A vevőktől és a fogyasztóktól csak abban az esetben várható el, hogy a termékekért méltányos árat fizessenek, ha az említett jellemzőkkel és eljárásokkal kapcsolatban pontos, hasznos és megbízható információkkal rendelkeznek.

A mezőgazdasági termékekre vonatkozó minőségpolitika az idők folyamán jelentős változásokon ment keresztül, a változás azonban apránként, azaz eseti intézkedések formájában, az ágazatokat külön-külön érintve ment végbe. A különböző eszközök egységes rendszerének létrehozásával és átfogó szakpolitikák kialakításával még jelentősebb eredményeket lehetne elérni. E folyamatnak kellően rugalmasnak kell lennie, figyelembe kell

¹ A mezőgazdasági termékek „értékes tulajdonságai” alatt a „termék jellemzőit” (fizikai, kémiai, mikrobiológiai vagy érzékszervi jellemzők – méret, megjelenés, íz, külalak, összetevők stb.), illetve a „termelési sajátosságokat” (az alkalmazott termelési módszer, állattartás-típus, feldolgozási technológiák használata, a termelés és az előállítás helye stb.) értjük.

vennie a piacon uralkodó magán- és tagállami rendszereket és teret kell biztosítani az innovációnak. A jelenlegi helyzetet az 1. ábra mutatja be.

A minőségbiztosítási rendszerek között „**tanúsítási** rendszerek” és „**címkézési** rendszerek” vannak. A tanúsítási rendszerek alkalmazása összetett folyamatok esetében ajánlott. Az ezekre vonatkozó követelményeket általában részletes termékleírás rögzíti és azokat rendszeres időközönként (például évente) egy erre feljogosított szerv, például tanúsító testület ellenőrzi. A címkézési rendszerek az olyan, viszonylag egyszerű esetekben használatosak, amikor a termelő maga igazolja egy adott minőségi jellemző meglétét, amit azután hivatalos ellenőrzésnek vetnek alá.

Mind a tanúsítási, mind a címkézési rendszerek alkalmasak annak igazolására, hogy egy adott termék megfelel az **alapkövetelményeknek**. Mindkét rendszer alkalmas továbbá arra, hogy felhívja a figyelmet a **termék értékét növelő**, az alapkövetelményeken túli – a termék jellemzőiből vagy a termelési sajátosságokból adódó – **értékes tulajdonságokra**.

1. ábra: Minőségbiztosítási és tanúsítási rendszerek és forgalmazási előírások

3. SZAKPOLITIKAI FEJLEMÉNYEK

A mezőgazdasági termékekre vonatkozó minőségpolitika továbbgondolásával kapcsolatos konzultációk 2006-ban, az érdekeltekkel folytatott konzultációval² vették kezdetüket, majd 2007. február 5–6. között konferenciára³ került sor Brüsszelben. A Bizottság továbbá szakpolitikai felülvizsgálatot indított el a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek földrajzi jelzéseire és a hagyományos különleges termékekre vonatkozó rendszereket illetően. E

² 2006. május 11–12., Brüsszel,
http://foodqualityschemes.jrc.ec.europa.eu/en/documents/ReportSTKHHearing_final.pdf.
³ http://ec.europa.eu/agriculture/events/qualityconference/index_en.htm.

folyamatok eredményeképpen került sor a zöld könyvvel⁴ kapcsolatos konzultációra és a mezőgazdasági termékek minőségéről szóló, 2009. március 12–13. között Prágában megrendezett magas szintű konferenciára⁵.

Az érdekeltek mindenekelőtt megerősítették, hogy szilárdan támogatják a fő uniós minőségbiztosítási rendszerek (a **földrajzi jelzések**re és a **biogazdálkodásra** vonatkozó rendszerek), illetve a **forgalmazási előírások** fenntartását, ugyanakkor sürgették azok egyszerűsítését és ésszerűsítését. A mezőgazdasági termelők, az élelmiszer-előállítók és a fogyasztók egyaránt a **termelés helyére utaló címkék** nagyobb mértékű használatát kérték. A feldolgozók és a kiskereskedők ugyanakkor arra figyelmeztettek, hogy a feldolgozott élelmiszerek esetében gyakran nehéz megállapítani az egyes összetevők előállítási helyét. Az érdekeltek szerint valamennyi rendszer, így az uniós, a magán- és a tagállami rendszerek esetében egyaránt az egységes piac védelmét és az egyszerűsítést kell a középpontba helyezni. Néhány érdekelt, különösen a feldolgozók arra figyelmeztettek, hogy nem szabad egymással nem összeegyeztethető rendszereket kialakítani, mivel ez zavarokat okozhat a piacon.

A konzultációk és a hatályos intézkedések elemzése alapján a Bizottság három fő témakört jelölt ki, amelyet a mezőgazdasági termékek minőségével kapcsolatos szakpolitika módosítása során szem előtt kell tartani:

- **Tájékoztatás:** a termelők, a vevők és a fogyasztók között a mezőgazdasági termékek tulajdonságaira vonatkozó információátadás javítása,
- **Koherencia:** a mezőgazdasági termékek minőségével kapcsolatos uniós szakpolitikai eszközök közötti összhang növelése,
- **Komplexitás:** a különböző rendszerek és a címkéken szereplő kifejezések értelmezésének megkönnyítése a termelők, az élelmiszer-előállítók és a fogyasztók számára.

Az e közleményben felvázolt stratégiai iránymutatások fognak a Bizottság által a mezőgazdasági termékekre vonatkozó minőségpolitika jövőjét illetően elindítandó tárgyalások középpontjában állni. A mezőgazdasági termékekre vonatkozó minőségpolitikának hozzá kell járulnia a KAP-célkitűzések teljesítéséhez, ezen belül is egyre nagyobb hangsúlyt kell fektetni a földművelési rendszerek fenntarthatóságára, és az ilyen rendszerekben előállított termékek esetében a polgárokat és a fogyasztókat hatékonyabban kell tájékoztatni a termelési eljárásnak köszönhető termékjellemzőkről.

Mindezeket szem előtt tartva a mezőgazdasági termékekre vonatkozó minőségpolitika módosítása során strukturált megközelítési módot kell alkalmazni (lásd a 2. ábrát), amelynek keretében:

- A tanúsítási rendszerek esetében a rendszerek megfelelő működését biztosító **iránymutatásokat** kell kidolgozni, valamint biztosítani kell az esetleges új, és a már meglévő rendszerek közötti összhangot⁶.

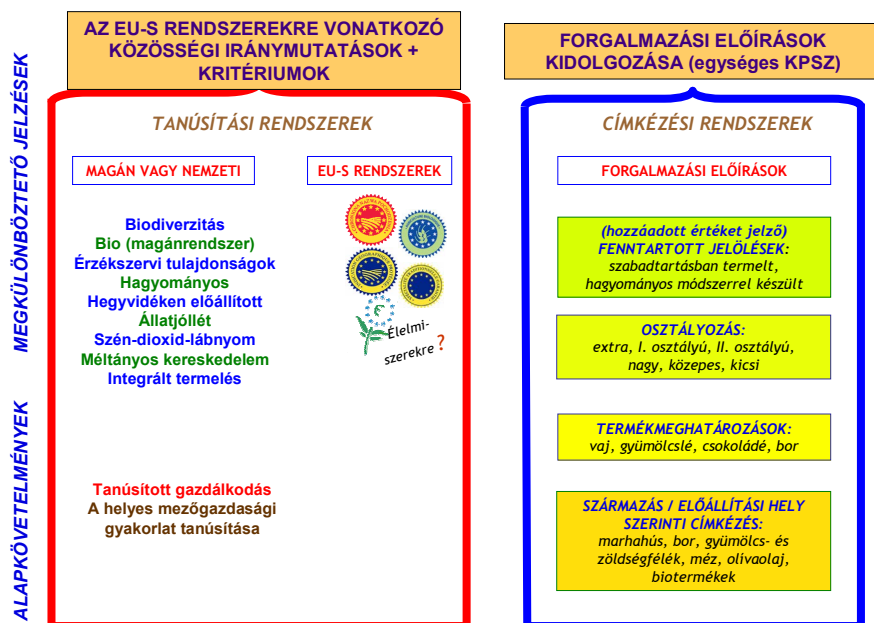
⁴ Zöld könyv a mezőgazdasági termékek minőségéről: termékszabványok, gazdálkodással kapcsolatos követelmények és minőségi rendszerek – COM(2008) 641, 2008.10.15.

⁵ A konferencia következtetései, lásd a 7696/09, AGRI 114. számú tanácsi dokumentumot, Brüsszel, 2009. március 18., <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/09/st07/st07696.en09.pdf>.

⁶ Egyes érdekeltek konkrétan arra figyelmeztettek, hogy a bevezetendő ökocímke és a biogazdálkodásra vonatkozó, már meglévő rendszer között átfedések lehetnek. A Bizottság e kérdéssel kapcsolatban

- A címkézési rendszerek esetében az egységes közös piacszerzés keretében európai uniós **forgalmazási előírásokat** kell bevezetni.

Emellett a meglévő uniós rendszereket és forgalmazási előírásokat – ahol csak lehet – egyértelműbbé és egyszerűbbé kell tenni.

2. ábra: A mezőgazdasági termékekre vonatkozó minőségbiztosítási és tanúsítási rendszerek, valamint a forgalmazási előírások módosításának struktúrája

4. A MEZŐGAZDASÁGI TERMÉKEK MINŐSÉGÉVEL KAPCSOLATOS UNIÓS INTÉZKEDÉSEK

4.1. Uniós gazdálkodási követelmények

A zöld könyv többek között arra kereste a választ, hogy a termelők hogyan igazolhatnák a leghatékonyabban bizonyos alapvető uniós követelmények – köztük a környezetvédelmi szabályok, az állatjólleti előírások, illetve a növényvédő szerek és az állatgyógyászati készítmények használatára vonatkozó ellenőrzések által támasztott követelmények – teljesülését. Két lehetséges megoldás merült fel: egy „EU-követelmények” címke vagy logó bevezetése vagy a termelés helyére utaló címke kötelező használata.

Az „EU-követelmények” címkét minden olyan (az EU-ban előállított vagy importált) terméken el kellene helyezni, amelyet az uniós minimumkövetelményekkel összhangban állítottak elő. A zöld könyvben feltett kérdésre érkezett válaszok alapján a fogyasztók, a

tanulmányt fog készíteni. A Bizottság emellett a méltányos kereskedelemre (fair trade) utaló címkéről, valamint az állatjólleti előírások betartását igazoló címkéről szóló két közleményen is dolgozik, továbbá minimumkövetelmények bevezetését tervezi a fenntartható halászatra vonatkozó önkéntes vállalások teljesülését igazoló címkék vonatkozásában.

mezőgazdasági termelők, a feldolgozók, a kiskereskedők és más érintettek túlnyomó része ellenzi egy ilyen logó bevezetését.

Ugyanakkor számos válaszadó támogatta a termelés helyére utaló címke kötelező használatának kiterjesztését, mivel a címke hasznos alapvető információkat tartalmaz a mezőgazdasági termékekről. Ezzel a felvetéssel a forgalmazási előírásokról szóló részben részletesen foglalkozunk.

4.2. Forgalmazási előírások

A forgalmazási előírások és az egyes termékekre vonatkozó irányelvek technikai leírást tartalmaznak a mezőgazdasági termékekről, azok összetételéről, jellemzőiről és az alkalmazott termelési módszerről. A halászati termékekre szintén külön forgalmazási rendszer vonatkozik. Ezeket az előírásokat nem csak az EU, hanem számos többoldalú testület⁷ is alkalmazza. A forgalmazási előírásokban szereplő információk négy csoportba sorolhatók (lásd az 1. sz. keretezett részt).

1. FENNTARTOTT JELÖLÉSEK:	Példák: „szabadtartásban termelt” tojás, „alternatív tartásban termelt” tojás, „hidegen sajtolt, első sajtolásból származó” extra-szűz és szűz olívaolaj, „hagyományos módszerrel készült” pezsgő
2. A TERMÉKEK OSZTÁLYOZÁSA:	Példák: gyümölcsök esetében: extra, I. osztályú, II. osztályú tojások esetében: nagy, közepes, kicsi
3. A TERMÉKEK MEGHATÁROZÁSA:	Példák: a vaj, a gyümölcslé, a csokoládé, a bor, az extra-szűz olívaolaj meghatározása
4. A SZÁRMAZÁSRA vagy A TERMELÉS HELYÉRE UTALÓ CÍMKE:	Példák: gyümölcs- és zöldségfélék esetében: a betakarítás helye az olívaolaj esetében: a betakarítás és a sajtolás helye

1. keretezett rész: A forgalmazási előírások típusai

A zöld könyvben feltett kérdésre érkezett válaszok alapján a termelők, a feldolgozók, a nagy- és kiskereskedők egyaránt támogatják a forgalmazási előírások fenntartását, hiszen az értékesítők számára fontos, hogy igazolják termékeik minőségét, a vásárlók számára pedig, hogy tudják, mi kerül a kosarukba. E tekintetben is felmerült azonban az egyszerűsítés igénye. Az uniós forgalmazási előírások sokak szerint túl részletesek és túlságosan előíró jellegűek, így például kötelező szabályokat fogalmaznak meg olyan esetekben is, amikor önkéntes szabályok is elegendőek lennének, továbbá túl nehézkesek ahhoz, hogy könnyen a piaci fejleményekhez lehessen őket igazítani.

A zöld könyv számos észrevételezője szerint tovább kell fejleszteni a választható fenntartott jelölések⁸ rendszerét, így például meg kell határozni, mi illethető a „hegyi termék” vagy az

⁷ Például a *Codex Alimentarius Bizottság* és az ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága (ENSZ/EGB).

⁸ A választható fenntartott jelöléseket nem kell kötelezően használni egyes termékekre, illetve azokat nem kötelező a címkén feltüntetni, ha azonban használják őket, akkor az adott terméknek teljesítenie kell a meghatározott előírásokat.

„alacsony szén-dioxid-kibocsátással előállított” elnevezéssel. A fogyasztók és a mezőgazdasági termelők emellett a termelés helyére utaló címkék nagyobb mértékű használatát kérték (lásd a 2. sz. keretezett részt).

A Bizottság a forgalmazási előírásokat illetően az alábbi kérdésekkel kíván részletesen foglalkozni:

- egy **általános alapkövetelmény** meghatározása:

A kötelező szabályokat egy **általános forgalmazási alapelőírásban** lehetne rögzíteni, amely azokban az esetekben jutna szerephez, amikor az önkéntes megközelítés az egységes piac torzulását eredményezné, vagy kötelező címkézésre van szükség ahhoz, hogy a fogyasztók alapvető információkhoz jussanak egyes termékekről.

- a **termelés helyére** utaló címke:

Válaszul arra a számos fogyasztó és mezőgazdasági termelő által megfogalmazott igényre, hogy kerüljön bevezetésre egy olyan címke, amelyen egyértelműen szerepel az adott mezőgazdasági termék előállítás helye, a Bizottság mérlegelni fogja, hogy a mezőgazdasági termékekre vonatkozó általános forgalmazási előírások között címkézési előírások is szerepeljenek, szem előtt tartva azonban egyes ágazatok sajátosságait, többek között a feldolgozott mezőgazdasági termékekre vonatkozóan.

A termelés helyére utaló címke

A termékek származására vagy a termelés helyére utaló címke használatát a megkérdezett fogyasztók jelentős része (több mint 60 %-a) fontosnak tartja. A feldolgozók, illetve a nagy- és kiskereskedők e tekintetben szkeptikusabbak, és felhívták a figyelmet azokra a nehézségekre, amelyek egy ilyen előírás esetében a több összetevőből álló termékek, és az egyéb feldolgozott termékek, például a tejtermékek esetében állnának elő⁹.

A származási országra és/vagy az előállítás helyére utaló kötelező címkézést többek között bevezették Ausztráliában (valamennyi mezőgazdasági termék és élelmiszer esetében) és az Egyesült Államokban (bizonyos mezőgazdasági termékek esetében). Az EU-ban a marha- és borjúhús, a gyümölcs- és zöldségfélék, a tojás, a baromfihús, a bor, a méz és az olívaolaj esetében 2009-től, az EU-s biotermékek esetében pedig 2010-től kötelező a termelés helyére utaló címke használata. A származási helyre utaló címke használata az akvakultúra-termékekre is vonatkozik.

2. sz. keretezett rész: A termelés helyére utaló címkék iránti igény

- a **választható fenntartott jelölések**:

⁹ A forgalmazási előírások összefüggésében a „termelés helye” alatt például a növényi termékek betakarításának helyét, az állatok születésének és nevelésének helyét, vagy a tejelő tehenek fejésének helyét értjük. Feldolgozott termékek esetében „származás” alatt a legutolsó lényeges feldolgozási művelet helyszínét értjük, ami nem feltétlenül a mezőgazdasági termék „termelési helye”. A származás vagy eredet szerinti címkézésre vonatkozó, valamennyi élelmiszeripari termékre kiterjedő horizontális szabályozás a Bizottságnak a fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló javaslatában szerepel (COM(2008) 40). Ezt a javaslatot jelenleg az Európai Parlament és a Tanács tárgyalja.

A választható fenntartott jelöléseket azokban az esetekben kellene alkalmazni, amikor fontos, hogy a fogyasztók információt kapjanak egy adott termék egyes jellemzőiről (pl.: „hidegen sajtolt, első sajtolásból származó” extra-szűz és szűz olívaolaj). A Bizottság alaposabban meg fogja vizsgálni annak lehetőségét, hogy az uniós jogszabály alternatívájaként az Európai Szabványügyi Bizottsághoz forduljon egy ilyen típusú részletes szabályozásért.

A Bizottság továbbá mérlegelni fogja sajátos választható fenntartott jelölések meghatározását a „hegyvidéki gazdálkodásban előállított termék” vagy a „hagyományos termék” esetében (lásd még a 4.5. pontot).

A forgalmazási előírások javításának egyik módja az lehet, ha magukat az érintetteket kérjük fel a szabályok kidolgozására. Az Európai Szabványügyi Bizottságnál jelenleg is így történik az ipari szabványok kidolgozása (lásd a 3. sz. keretezett részt).

Az Európai Szabványügyi Bizottság (CEN)

A CEN egy harminc nemzeti tagból álló magántestület, melynek tagjai között valamennyi EU tagállam, valamint az EFTA tagországai is képviseltetik magukat. A CEN tevékenységei a különböző érdekeltek, gyártók, felhasználók, kutatószervezetek, kormányhivatalok és fogyasztók által együttesen folytatott tevékenységek összessége. A CEN önkéntes európai szabványokat dolgoz ki, amelyeket azután egyetlen közös szabványként mind a harminc ország bevezet. Az európai szabványok hozzájárulnak az áruk és szolgáltatások európai belső piacának további építéséhez és a nemzetközi kereskedelem fejlesztéséhez.

3. sz. keretezett rész: Az Európai Szabványügyi Bizottság (CEN)

– a nemzetközi szabványok:

A Bizottság számára a nemzetközi szabványok a jövőben is hivatkozási pontként szolgálnak, és azok kidolgozásában továbbra is aktív szerepet fog vállalni.

4.3. Földrajzi jelzések

A földrajzi jelzések olyan, bizonyos földrajzi területhez kötődő termékek azonosítására szolgáló elnevezések¹⁰, amelyek esetében a termék valamely értékes tulajdonsága, hírneve vagy más jellemzője elsősorban földrajzi eredetéhez köthető¹¹.

A földrajzi jelzések rendszerei a nyilvántartásba vett földrajzi jelzéssel ellátott termékek számára biztosítják a szellemi tulajdonjogok oltalmát, valamint, elsősorban azért, hogy információt nyújtanak a földrajzi jelzések rendszerének való megfelelésről, segítik az adott termék forgalmazását. E rendszerek a fogyasztók szemében növelik a termékek hitelességét, és lehetővé teszik a termelők közötti tisztességes versenyt.

Három rendszer létezik (a borokra, a szeszesitalokra, illetve a mezőgazdasági termékekre és élelmiszerekre), valamint két eszköz: az OEM (oltalom alatt álló eredetmegjelölés) és az OFJ (oltalom alatt álló földrajzi jelzés).

¹⁰ A földrajzi jelzések rendszere a halásznemű termékekre is kiterjed.

¹¹ A WTO TRIPS-megállapodása (a szellemi tulajdonjogok kereskedelmi vonatkozásairól szóló megállapodás) 22. cikkének (1) bekezdésében szereplő meghatározás szerint.

A zöld könyv kapcsán érkezett észrevételek, és a korábban lezajlott érdekelti konzultációk alapján elmondható, hogy az EU-s földrajzi jelzések rendszere széles támogatottságnak örvend, és általános vélemény, hogy az EU-s földrajzi jelzések fokozottabb védelmére van szükség az EU-n kívüli országokban. A földrajzi jelzések rendszere azonban elemzésre és egyszerűsítésre szorul. Az érdekeltek hangsúlyozták, hogy meg kell őrizni a termékek hírnevét, biztosítani kell a fenntartható termelési eljárások alkalmazását, valamint számos egyéb kérdésre és lehetséges javítási lehetőségre hívták fel a figyelmet a jelenlegi rendszerek tekintetében. Egyértelműbbé kell tenni a szellemi tulajdonjogok különböző típusai közötti kapcsolatokat és a köznevesült elnevezések használatát. A bejegyzési eljárások túlságosan hosszúak.

A földrajzi jelzessel ellátott termékek gyártóinak képviselői azt kérték, hogy az elnevezések használatát illetően több jogot és ellenőrzési lehetőséget kapjanak, így például azt, hogy (kvóták használata révén) ellenőrzés alatt tarthassák a termelést¹², és felügyelhesék a földrajzi jelzéseknek a feldolgozott termékek csomagolásán való használatát.

A Bizottság megítélése szerint annak ellenére, hogy az EU-s földrajzi jelzések rendszere alapvetően szilárd és mind a fogyasztók, mind a termelők számára előnyöket biztosít, az egyszerűsítés, az egyértelműsítés és az ésszerűsítés iránti igény jogszabályi reformot követel meg. Az is igaz, hogy nem minden bejegyzett földrajzi jelölés rendelkezik országhatárokon átívelő hírnévvel és kereskedelmi potenciállal. A Bizottság ezért az alábbi irányvonalak mentén kívánja előkészíteni **a földrajzi jelzésekre vonatkozó jogszabályok egységes keretbe foglalását**:

- Egyszerűsítés: alaposan tanulmányozni kell azt a lehetőséget, hogy a borokra, a szeszesitalokra, illetve a mezőgazdasági termékekre és élelmiszerekre vonatkozó, három különálló rendszert egységes szabályozási keretbe vonják össze, megőrizve az egyes rendszerek sajátosságait. További egyszerűsítési intézkedéseket is mérlegelni kell: a jelenlegi OEM és OFJ jelzéseket esetlegesen össze lehetne vonni egyetlen jelzéssé, amelyen belül különböző szintű uniós oltalmat lehetne biztosítani. Az esetlegesen bevezetendő új rendszerben is meg kell őrizni a termék és az előállítási hely közötti kapcsolatot, a földrajzi jelzés kollektív jellegét, valamint biztosítani kell a termék uniós szintű elismerését. Az új rendszer esetében is azt a célt kell szem előtt tartani, hogy a fogyasztók körében növekedjen a földrajzi jelzések ismertsége, és arra kell törekedni, hogy az EU-s földrajzi jelzések tekintetében egy hiteles rendszer jöjjön létre, amelyet hatékonyan lehet népszerűsíteni.
- A szellemi tulajdonjogok tisztázása, különös tekintettel a szellemi tulajdonjogok különböző típusai közötti kapcsolatokra,
- Köznevesült elnevezések (vagyis az olyan elnevezések, amelyek egyes mezőgazdasági termékek vagy élelmiszerek köznapi elnevezésévé váltak): a Bizottság mérlegelni fogja, hogy e tekintetben szükség van-e a szabályok pontosítására, különös tekintettel a köznevesült elnevezések összegyűjtésére, illetve arra, hogy egyes köznevesült elnevezések esetében a bejegyezhető földrajzi jelzés által biztosított oltalom mire terjedne ki,
- Szükség esetén az alapanyag előállítási helyével kapcsolatos információk feltüntetése, amennyiben az nem azonos a földrajzi jelzésben megjelölt hellyel,

¹² A Bizottság tanulmányt fog készíteni arról, hogy a tejkvóták megszüntetése milyen hatással jár a földrajzi jelzessel ellátott sajtok előállítására és forgalmazására.

- A biotermékek esetében a tanúsítási követelmények esetleges kiterjesztése a szállítási lánc különböző szereplőire (például az importőrökre és a forgalmazókra).

A Bizottság szerint számos kérdés – köztük az alábbiak – vonatkozásában **iránymutatásokat** kell kiadni:

- a földrajzi jelzéssel ellátott összetevők feltüntetése a feldolgozott termékek csomagolásán,
- a termelői csoportok arra való ösztönzése, hogy a termékleírásokban fenntarthatósági kritériumokat is tüntessenek fel.

A **nemzetközi** összefüggéseket vizsgálva elmondható, hogy a földrajzi jelzések rendszere nem csupán az EU-ban, de számos EU-n kívüli országban meghonosodott. Néhány kereskedelmi partnerünk azonban e területen nem rendelkezik jogszabályokkal, illetve előfordul, hogy a nem uniós országokban működő rendszerek nem biztosítanak kellő védelmet az uniós elnevezések számára. A Bizottság a következőket javasolja:

- arra kell törekedni, hogy a WTO-megállapodás módosítása és a kereskedelmi partnerekkel kötendő kétoldalú megállapodások révén az uniós jelzéssel ellátott termékek fokozottabb védelmet élvezzenek a nem uniós országokban,
- a hamisítás elleni kereskedelmi megállapodásnak és a hamarosan létrehozandó, a hamisítás és termékkalózkodás európai megfigyelőközpontjának hatáskörét a földrajzi jelzésekre is ki kell terjeszteni,
- a nem uniós tagállamokból származó, de kétoldalú megállapodások révén az EU-ban oltalmat élvező földrajzi jelzéseket elvben kötelező bejegyezni az EU hivatalos jegyzékeibe.

Végül a Bizottság célja az is, hogy az **adminisztrációs eljárások ésszerűsítése** révén lerövidüljenek a folyamatok: bár a földrajzi jelzések bejegyzésének időtartama 2006. óta jelentősen csökkent, a Bizottság szándéka az, hogy az elemzés befejezése és a végleges döntés minél előbbi meghozatala révén csökkentse a késedelmeket, többek között azáltal, hogy az egyértelműen megalapozatlan kérelmek minél rövidebb időn visszautasításra kerüljenek, természetesen a hatályos szabályozás teljes mértékű figyelembevételével.

4.4. Biogazdálkodás

A biogazdálkodásra vonatkozó uniós rendelet 1991-től kezdődően oltalmat biztosít az angol *organic*, *biological* és *ecological*, valamint ezek rövidítései, az *eco* és a *bio* kifejezések különböző nyelvekre lefordított megfelelői számára. A biogazdálkodás fogalmát mind az uniós szabályozásban, mind nemzetközi szinten a *Codex Alimentarius* vonatkozó útmutatása határozza meg. Ez egyrészt garanciát jelent a fogyasztók számára a biotermékek minőségét illetően, másrészt elősegíti az egységes piacon zajló, illetve a nem uniós országokkal folytatott kereskedelmet.

A bioélelmiszerekre és a biogazdálkodásra vonatkozó, 2004-ben meghirdetett cselekvési terv részeként 2007-ben felülvizsgálatra került a biogazdálkodással kapcsolatos uniós

szabályozás¹³. Az uniós piac országhatárok szerinti széttagoltsága azonban továbbra is problémát jelent: ez egyrészt abból adódik, hogy a biotermékekre vonatkozó magáncímkézési rendszerek nem ismerik el egymás termékeit, másrészt abból, hogy egyre több különböző logó létezik a biotermékek jelölésére.

A biogazdálkodásra vonatkozó szakpolitikát illetően a Bizottság a következő lépéseket tervezi:

- kialakítás alatt van egy a biotermékek jelölésére szolgáló új uniós logó, amelynek használata 2010-től kezdődően az EU-ban előállított valamennyi termék esetében kötelező lesz, és amely elősegítheti az egységes piacon a biotermékek vonatkozásában fennálló akadályok megszüntetését,
- a Bizottság az új rendelet végrehajtásáról 2011-ben jelentést terjeszt a Tanács és a Parlament elé,
- a biotermékek kereskedelmének előmozdítása érdekében a Bizottság arra fog törekedni, hogy az uniós rendszer és a nem uniós országok biotermékekre vonatkozó magáncímkézési rendszerei kölcsönösen ismerjék el egymás termékeit, továbbá részt fog venni a *Codex Alimentarius* biogazdálkodásra vonatkozó útmutatásának módosításában.

4.5. Hagyományos termékek

A „hagyományos különleges termékek” bejegyzésére vonatkozó uniós rendszer célja a hagyományos termékek kijelölése és azok elnevezésének védelme volt. Azonban tekintettel arra, hogy 1992 óta mindössze 20 bejegyzésre került sor, egyértelműen kijelenthető, hogy nem sikerült kiaknázni a rendszerben rejlő lehetőségeket. Az eddigi alacsony érdeklődés ellenére a konzultációk során az érdekeltek támogatásukat fejezték ki a rendszerrel kapcsolatban.

A Bizottság javaslata szerint meg kellene vizsgálni azt a lehetőséget, hogy a forgalmazási előírások keretében (lásd a 4.2. pontot), a fenntartott jelölések között kerüljön bevezetésre a „hagyományos termék” elnevezés, és kerüljön eltörlésre a jelenlegi rendszer.

5. A MINŐSÉGPOLITIKÁVAL KAPCSOLATOS UNIÓS KERET KIALAKÍTÁSA

5.1. Az új és a már meglévő uniós rendszerek közötti összhang

A Bizottság mérlegeli annak lehetőségét, hogy a meglévő EU-s minőségbiztosítási rendszerek kiegészítéseként kidolgozza egy olyan címkézési rendszer kereteit is, amely az állatjóléti előírások betartását igazolja, valamint – a megvalósíthatósági tanulmány eredményeinek függvényében – az élelmiszereket és a takarmányokat is bevonná az *ökocímke* termékkörébe. A Tanács felkérte a Bizottságot, hogy a *szén-dioxid-lábnyom* összetett kérdésének keretében vizsgálja meg a címkézés bevezetésének lehetőségét. Az érdekeltek további EU-s rendszerek bevezetését javasolták, különösen a környezetvédelmi vetületeket illetően, így például a jelentős természeti értéket képviselő gazdálkodás keretében előállított termékekre vonatkozóan.

¹³ A változások között említhető többek között az, hogy a rendelet hatálya ma már az akvakultúrára is kiterjed.

A Bizottság szándéka az, hogy biztosítsa a mezőgazdasági termékek minőségére vonatkozóan a jövőben bevezetendő rendszerek és kezdeményezések, illetve a meglévő rendszerek közötti összhangot, és ennek érdekében – az érintett szolgálatokkal együttműködésben – proaktív módon értékelni fogja, hogy az új rendszerek – így a fent említettek – milyen többletértéket hordoznak és bevezetésük célszerű-e.

5.2. A magán- és tagállami élelmiszer-tanúsítási rendszerekre vonatkozó iránymutatások

A magán és nemzeti élelmiszer-tanúsítási rendszerek különösen alkalmasak arra, hogy kielégítsék a fogyasztók és a vásárlók azon elvárását, hogy a mezőgazdasági termékek jellemzőivel és a termelési eljárásokkal kapcsolatban megfelelő információkhoz jussanak.

A magánrendszerek sikerét vagy sikertelenségét a továbbiakban is elsősorban a piacon elért teljesítményük határozza meg, amely annak függvényében alakul, hogy mennyire tudnak megfelelni a fogyasztók elvárásainak, a fogyasztók mekkora összeget hajlandók fizetni a tanúsítással rendelkező termékekért, és mennyibe kerül a mezőgazdasági termelők és az élelmiszer-előállítók számára az ilyen rendszerekben való részvétel.

Egyes érdekeltek szerint a magánrendszerek hátrányokkal járhatnak: veszélyeztethetik az egységes piacot, kétélyeket vethetnek fel a rendszerek átláthatóságát (és a kérelmek megalapozottságát) illetően (különösen az alapkövetelmények teljesülését tanúsító rendszerek esetében), félrevezethetik a fogyasztókat, előfordulhat hogy az ilyen rendszereket egyre gyakrabban összekeverik a hivatalos szabványokkal, terhet jelenthetnek a mezőgazdasági termelők számára (különösen, ha több rendszerbe is be kell lépniük), és hatással lehetnek a nemzetközi kereskedelemre¹⁴, különösen a fejlődő országok viszonylatában (lásd a 4. sz. keretezett részt).

Fejlődő országok

A magántanúsítási rendszerek katalizátorként segíthetik a fejlődő országok belépését az uniós piacra. Ha az előnyök felől szemléljük a helyzetet, a magántanúsítási rendszerek, azáltal, hogy az ellátási láncban belül közös „nyelvet” vezetnek be és az élelmiszerminőséget illetően élvezik az uniós fogyasztók bizalmát, olyan lehetőséget biztosítanak a fejlődő országok számára, amelyet azok előnyükre tudnak fordítani. A szabványoknak való megfelelés szükségessége ösztönzőleg hathat a fejlődő országok kiviteli ellátási láncának fejlesztésére. Kiemelendő az is, hogy a bevált gyakorlati megoldások alkalmazására irányuló fokozott figyelem kedvezhet a fejlődő országok lakosságának, élelmiszer-előállítóinak és a környezetnek.

Másrészről azonban a magántanúsítási rendszerek által támasztott követelményeket egyes fejlődő országokban nem minden termelő tudja nehézség nélkül teljesíteni. Figyelembe véve, hogy az említett követelményeknek való megfelelés költségei igen magasak lehetnek, a nemzetközi támogató szervezetek fontos szerepet játszanak abban, hogy a fejlődő országok kis- és középvállalkozásai, illetve mezőgazdasági kistermelői részt vehessenek ezekben a rendszerekben.

4. sz. keretezett rész: Az élelmiszer-tanúsítási rendszerek nemzetközi összefüggései

A Bizottság a kedvező fejlemények között említi, hogy a hasonló célkitűzésekre irányuló rendszerek működése miatti esetleges fogyasztói félreértések elkerülése érdekében több

¹⁴ A WTO egészségügyi és növény-egészségügyi kérdésekkel foglalkozó bizottságában jelenleg is folynak a magánrendszerekkel kapcsolatos tárgyalások.

kezdeményezés is indult, amelyek között említhetjük az ISEAL helyes gyakorlati kódexét¹⁵, amely nemzetközi szintű vonatkozási pontként kíván szolgálni ahhoz, hogy hiteles, önkéntesen vállalt szociális és környezetvédelmi előírások kerüljenek kialakításra. A jelenlegi rendszerek támogatói továbbá hangsúlyozták, hogy már eddig is jelentős lépéseket tettek a harmonizáció irányába.

Ezen fejlemények tükrében, valamint a zöld könyvvel kapcsolatban az érdekeltektől érkezett észrevételek alapján a Bizottság a jelenlegi szakaszban nem támogatja a magán- és tagállami tanúsítási rendszerekre vonatkozó jogszabályi kezdeményezéseket. A Bizottság elismeri, hogy e rendszerek magánjellegűek, azonban tervei között szerepel a mezőgazdasági termékek minőségére vonatkozó rendszerek működésével kapcsolatos bevált gyakorlati megoldásokat tartalmazó iránymutatások kidolgozása. Ezeket az iránymutatásokat az érdekeltek bevonásával fogják kidolgozni.

6. KÖVETKEZTETÉS

Az e közleményben felvázolt stratégiai iránymutatások ésszerű keretet alkotnak a mezőgazdasági termékekre vonatkozó minőségpolitika jövőbeli alakításához. A megfogalmazott javaslatokat a többi intézménytől, valamint az érdekeltektől érkező észrevételek alapján tovább lehet finomítani és pontosítani.

Az e közleményhez kapcsolódó észrevételek, és a szükség esetén elvégzendő további elemzések fényében a Bizottság:

- a minőséggel foglalkozó tanácsadó csoporttal együttműködve iránymutatásokat fog kidolgozni a mezőgazdasági termékek minőségtanúsítási rendszereire vonatkozóan,
- elő fogja készíteni a földrajzi jelzésekre, a hagyományos különleges termékekre és a forgalmazási előírásokra, köztük a választható fenntartott jelölésekre vonatkozó lehetséges jogalkotási kezdeményezéseket,
- meg fogja vizsgálni azt, hogy milyen előnyökkel járna a szabványok rögzítésével foglalkozó Európai Szabványügyi Bizottság bevonása,
- javítani fogja az uniós minőségi rendszerek elismertségét a nem uniós országokban.

A várakozások szerint ezen általános megközelítés és a megvalósításra váró gyakorlati lépések révén középtávon javulni fog a mezőgazdasági termelők, a vásárlók és a fogyasztók között a mezőgazdasági termékek minőségére vonatkozó információátadás, egységessé válik a mezőgazdasági termékek minőségével kapcsolatos uniós szabályozás, és egyszerűsödnek a különféle rendszerek és címkek.

¹⁵ Az ISEAL-Szövetség a szociális és környezetvédelmi előírások kidolgozására és végrehajtására vonatkozó bevált gyakorlati megoldások meghatározásával és összefogásával foglalkozik.